

รายงานการวิจัยและพัฒนา
รูปแบบการพัฒนาคุณาจารย์และชุดเรียนรู้ด้วยตนเอง
สำหรับการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครู
โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน
ฉบับสรุป

ดำเนินการโดย

รศ. สมจิต สวชนไพบูลย์ และคณะ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สำนักนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรื
พฤศจิกายน 2545

คำนำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในฐานะหน่วยงานนโยบายและแผนการศึกษาระดับชาติ ได้ดำเนินงานพัฒนานโยบายและแผนการปฏิรูปการผลิต และการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 52 หมวด 7 ที่ว่าด้วย ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ในการพัฒนานโยบายและแผนครั้งนี้ สำนักงานฯ ได้สนับสนุนให้มีการวิจัยและพัฒนาวิจัยปฏิบัติการ หรือวิจัยนำร่องจากเครือข่ายระดับปฏิบัติเพื่อนำผลจากการดำเนินงานดังกล่าว มาพัฒนานโยบายและแผนการปฏิรูปการผลิตและการพัฒนาครูฯ ให้มีความชัดเจนในแนวทางการปฏิบัติ ซึ่งการดำเนินงานลักษณะดังกล่าวนี้ นับเป็นมิติใหม่ของการพัฒนานโยบายและแผนการศึกษาระดับชาติ ที่รวมพลังและเปิดโอกาสให้หน่วยปฏิบัติได้ร่วมรับรู้แนวนโยบายและมีส่วนร่วมในการพัฒนามาตั้งแต่ต้น

โครงการวิจัยและพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูและชุดเรียนรู้ด้วยตนเอง สำหรับการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครูโดยใช้การวิจัยเป็นฐานนี้ เป็นหนึ่งในหกโครงการภายใต้โครงการพัฒนานโยบายและแผนการปฏิรูปการผลิตและการพัฒนาครูฯ ที่สำนักงานฯ สนับสนุนให้รองศาสตราจารย์ สมจิต สวชนไพบุลย์ และคณะ จากภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทำการวิจัยและพัฒนาขึ้น

สำนักงานฯ ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ สมจิต สวชนไพบุลย์ และคณะวิจัยเป็นอย่างยิ่ง และหวังว่าสถาบันการผลิตครู ตลอดจนคณาจารย์จากคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ จะนำรูปแบบการพัฒนาครูและชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองนี้ ไปประยุกต์ใช้สำหรับการพัฒนาตนเอง และพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเพื่อการสร้างครูใหม่อย่างมีคุณภาพต่อไป สำหรับรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ รูปแบบการพัฒนาครู และชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองนั้น สามารถศึกษาได้จากอินเทอร์เน็ต บนเว็บไซต์ของสำนักงานฯ

(นายรุ่ง แก้วแดง)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

สารบัญ

คำนำ

1. ความเป็นมา	1
2. การพัฒนารูปแบบการพัฒนาคณาจารย์คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์	1
3. วิธีการพัฒนาคณาจารย์ตามรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครู และการวิจัย	3
4. ชุดเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครูโดย ใช้การวิจัยเป็นฐาน	3
5. การทดลองและผลการทดลองใช้รูปแบบและชุดเรียนรู้ด้วยตนเอง	9
6. ข้อเสนอแนะ	9
บรรณานุกรม	10
รายชื่อผลงานจากการดำเนินงานตามโครงการวิจัยและพัฒนา	

**การวิจัยและพัฒนา รูปแบบการพัฒนาคุณจารย์และชุดเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับการพัฒนา
สมรรถนะทางวิชาชีพครูโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน
ฉบับสรุป**

1. ความป็นมา

สมรรถนะทางวิชาชีพครู (Teaching Professional Competency) เป็นดัชนีบ่งชี้ที่สำคัญยิ่งในการจัดการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ในหมวด 4 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ขณะเดียวกันคุณจารย์คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์หรือครูของครู นับเป็นบุคลากรหลักในการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างและพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครูให้เกิดแก่ครูใหม่อย่างมีคุณภาพและเหมาะสม และจากการที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 52 กำหนดให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบ กระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง ดังนั้น คณาจารย์คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์จะต้องได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งการพัฒนาคุณจารย์ให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในด้านการจัดการเรียนรู้แก่นิสิต/นักศึกษาครู ตลอดจนสามารถปฏิบัติการกิจด้านการวิจัย และการบริการวิชาการเพื่อก่อให้เกิดผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ (Learning Outcome) อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเร่งพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครู เพื่อให้คณาจารย์คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์เป็นผู้นำการปฏิรูปการศึกษา สามารถพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

2. การพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณจารย์คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์

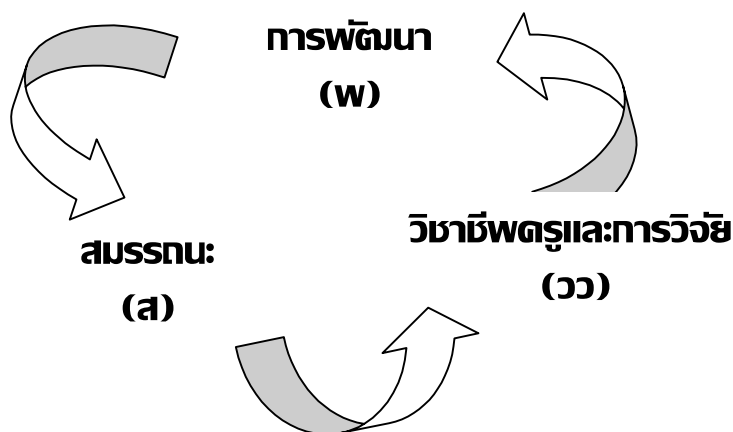
การพัฒนาคุณจารย์คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครูครั้งนี้ มีหลักการสำคัญคือ การมุ่งเน้นให้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นคนดี คนเก่ง และเรียนรู้อย่างมีความสุข ด้วยการใช้กระบวนการทางปัญญาเพื่อพัฒนาคนและสังคม ซึ่งจากการศึกษาเอกสาร ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ พบว่า กลยุทธ์หลักประการหนึ่งในการพัฒนาคุณจารย์ คือ การส่งเสริมและเอื้ออำนวยให้คณาจารย์สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องเป็นระบบ ให้สามารถใช้ศักยภาพแห่งตนในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพควบคู่ไปกับการวิจัย ตลอดจนสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่อย่างต่อเนื่องด้วยชุดเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนั้น คณะวิจัยจึงได้พัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณจารย์และชุดเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับการพัฒนา

สมรรถนะทางวิชาชีพครูโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน เรียกว่า รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครูและการวิจัย หรือรูปแบบ พสว. (Teaching Professional and Research Competency Development หรือ TPRCD Model) ขึ้น เพื่อใช้ในการส่งเสริมสมรรถนะในการปฏิบัติงานตามภารกิจของคณาจารย์ที่เน้นความสอดคล้องตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยจำแนกสมรรถนะไว้ 10 ด้าน ได้แก่

- 1) สมรรถนะทางวิชาชีพครู
- 2) สมรรถนะด้านการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้
- 3) สมรรถนะด้านการพัฒนาหลักสูตรและการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 4) สมรรถนะด้านการพัฒนาทักษะการคิดและการจัดการ
- 5) สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ
- 6) สมรรถนะด้านการเสริมพลังการเรียนรู้
- 7) สมรรถนะด้านการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์
- 8) สมรรถนะด้านเทคนิคการใช้ – สร้างแหล่งการเรียนรู้
- 9) สมรรถนะด้านการออกแบบหลักสูตรการสอนรายวิชา
- 10) สมรรถนะด้านการวิจัยสู่การพัฒนาวิชาชีพครู

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครูและการวิจัย หรือรูปแบบ พสว. ที่พัฒนาขึ้นครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครูของคณาจารย์คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ด้วยการส่งเสริมความรอบรู้ ส่งเสริมการสอนดีมีคุณธรรม และส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาทางวิชาชีพครู โดยมีเครื่องมือหรือสื่อที่ใช้ในการพัฒนาคือ ชุดเรียนรู้ด้วยตนเองจำนวน 10 ชุดตามสมรรถนะแต่ละด้าน ลักษณะของรูปแบบ พสว. จะเป็นดังนี้

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครูและการวิจัย หรือรูปแบบ พสว.

3. วิธีการพัฒนาคุณภาพตามรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครูและการวิจัย

การพัฒนาคุณภาพตามรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครูและการวิจัย หรือรูปแบบ พสว. นี้ มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมหลักๆ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1) **ขั้นการส่งเสริมความรอบรู้** ได้แก่ การจัดการที่เอื้ออำนวยให้มีการศึกษา ค้นคว้า ทบทวน สืบค้นความรู้เกี่ยวกับความรู้ทั่วไป ความรู้ทางวิชาชีพครู เช่น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หลักสูตรการสอน การจัดการเรียนการสอน จิตวิทยาทางการศึกษา การใช้แหล่งการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล การวิจัยเพื่อการพัฒนาวิชาชีพครู การพัฒนาผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ

2) **ขั้นการส่งเสริมการสอนดีมีคุณธรรม** ได้แก่ การจัดการที่เอื้ออำนวยให้ได้คิดวิเคราะห์และพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเสริมสร้างความเป็นกัลยาณมิตรระหว่างคณาจารย์และผู้เรียน (นิสิต/นักศึกษา/ผู้เข้ารับการฝึกอบรม) เป็นแบบอย่างในความเป็นครู มีคุณธรรม จริยธรรม ทั้งด้านการปฏิบัติการสอนแก่นิสิต/นักศึกษา และการฝึกอบรมครูผู้สอนของสถานศึกษาต่างๆ ด้วยความมุ่งมั่นในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

3) **ขั้นการส่งเสริมการทำวิจัยและพัฒนา** ได้แก่ การจัดการที่เอื้ออำนวยและสนับสนุนแผนการวิจัยและพัฒนาสู่การปฏิบัติจริง เอื้ออำนวยให้มีการคิดวิเคราะห์ผลของการสอน การสืบค้นองค์ความรู้ใหม่ๆ และการทำวิจัยและพัฒนาวิชาชีพครู ทั้งแบบเป็นรายบุคคลและเป็นทีม การเน้นให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การชื่นชมและเห็นคุณค่าของการพัฒนาการปฏิบัติงานตามภารกิจทั้งด้านการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมที่ใช้งานวิจัยเป็นฐาน

4. ชุดเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครูโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

การพัฒนาคุณภาพตามรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครูและการวิจัย หรือรูปแบบ พสว. นี้ มีเครื่องมือที่ใช้ประกอบการพัฒนาตามรูปแบบ คือ ชุดเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครูโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน โดยคณะวิจัยได้วิเคราะห์และกำหนดสมรรถนะทางวิชาชีพครูที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และจัดทำเป็นชุดเรียนรู้ขึ้นจำนวน 10 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 สมรรถนะทางวิชาชีพครู

ชุดที่ 2 สมรรถนะด้านการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้

ชุดที่ 3 สมรรถนะด้านการพัฒนาหลักสูตรและการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้น
ผู้เรียนเป็นสำคัญ

ชุดที่ 4 สมรรถนะด้านการพัฒนาทักษะการคิดและการจัดการ

ชุดที่ 5 สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

ชุดที่ 6 สมรรถนะด้านการเสริมพลังการเรียนรู้

ชุดที่ 7 สมรรถนะด้านการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์

ชุดที่ 8 สมรรถนะด้านเทคนิคการใช้ – สร้างแหล่งการเรียนรู้

ชุดที่ 9 สมรรถนะด้านการออกแบบหลักสูตรการสอนรายวิชา

ชุดที่ 10 สมรรถนะด้านการวิจัยสู่การพัฒนาวิชาชีพครู

ชุดเรียนรู้ด้วยตนเองแต่ละชุด จะมีส่วนประกอบ โครงสร้าง และขอบข่าย
เนื้อหาสาระของชุดเรียนรู้ ดังนี้

1) ส่วนประกอบของชุดเรียนรู้ด้วยตนเอง

1.1) ชื่อชุดเรียนรู้

1.2) คำนำ

1.3) สารบัญ

1.4) ข้อเสนอแนะการใช้ชุดเรียนรู้

1.5) การประเมินผลตนเองก่อนเรียน

1.6) โครงสร้างของชุดเรียนรู้

1.7) การประเมินตนเองหลังเรียน

1.8) เกลยการประเมินผลตนเองก่อนเรียนและหลังเรียน

1.9) บรรณานุกรม

2) โครงสร้างของชุดเรียนรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วย

2.1) สารระสำคัญ เป็นการนำเสนอแนวคิด/สารสำคัญของสมรรถนะทางวิชาชีพครูแต่ละด้าน

2.2) จุดประสงค์ เป็นการกำหนดแนวทางการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครูที่ใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครูและการวิจัย หรือรูปแบบ พสว. โดยจำแนกจุดประสงค์เป็น 3 ด้าน คือ

2.2.1) จุดประสงค์ด้านการส่งเสริมความรู้

2.2.2) จุดประสงค์ด้านการสอนดี มีคุณธรรม

2.2.3) จุดประสงค์ด้านการทำวิจัยและพัฒนา

2.3) เนื้อหาสาระ เป็นการคัดเลือกเนื้อหาสาระที่สำคัญๆ และสอดคล้องสัมพันธ์กับสมรรถนะทางวิชาชีพครูนั้นๆ นำเสนอไว้ในแต่ละชุดเรียนรู้ด้วยตนเอง เนื้อหาที่คัดเลือกไว้เป็นเพียงส่วนหนึ่ง เพื่อการวิเคราะห์สู่การคิดทำโครงการวิจัย โดยจำแนกเนื้อหาเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 หลักการ/แนวคิด/ทฤษฎี

ตอนที่ 2 การประยุกต์สู่การปฏิบัติ

นอกจากนี้ ในส่วนท้ายของแต่ละชุดเรียนรู้ได้เสนอตัวอย่างงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการแนะนำเอกสาร ตลอดจน Web site เพื่อการค้นคว้าเพิ่มเติม

2.4) กิจกรรม เป็นส่วนสำคัญที่จะสะท้อนถึงการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครู โดยกำหนดกิจกรรมเป็นแบบสถานการณ์ที่มีข้อความ รูปภาพ และคำถาม ซึ่งจำแนกเป็น 3 ชั้นตอน ตามรูปแบบ พสว. คือ

2.4.1) ชั้นส่งเสริมความรู้

ก) ศึกษา ทบทวน สารสำคัญๆ ที่นำเสนอไว้ในแต่ละชุด เรียนรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนการสืบค้นจากเอกสารความรู้และ Web site ที่เสนอแนะไว้เพิ่มเติม เน้นการเชื่อมโยงประสบการณ์ของคณาจารย์เกี่ยวกับสมรรถนะทางวิชาชีพครูแต่ละด้าน

ข) แสดงความคิดเห็น ประมวลความรู้ สรุปความรู้เกี่ยวกับ สารสำคัญของสมรรถนะทางวิชาชีพครูแต่ละด้าน

2.4.2) ชั้นส่งเสริมการสอนดี มีคุณธรรม

ก) วิเคราะห์วิจารณ์และเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติการสอนที่ดีมีคุณธรรม

ข) เสนอแนวทางการแก้ปัญหาจากสถานการณ์เกี่ยวกับปัญหาทางการสอนดีมีคุณธรรม

2.4.3) ชั้นส่งเสริมการทำวิจัยและพัฒนา

ก) วิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำผลงานวิจัยไปใช้โดยพิจารณาจากตัวอย่างงานวิจัยที่กำหนดไว้ในชุดเรียนรู้ด้วยตนเอง

ข) วิเคราะห์เนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ในชุดเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อเขียนหัวข้อเรื่องวิจัย

ค) เสริมสร้างประสบการณ์ด้านการเขียนโครงร่างการวิจัย

ง) แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าของการวิจัยที่มีต่อสมรรถนะทางวิชาชีพครู

3) ขอบข่ายเนื้อหาสาระของชุดเรียนรู้ด้วยตนเอง

ชุดเรียนรู้ด้วยตนเองแต่ละชุด จะมีเนื้อหาสาระโดยสังเขป ดังนี้

ชุดที่ 1 สมรรถนะทางวิชาชีพครู ได้แก่ ความหมายของสมรรถนะทางวิชาชีพครู องค์ประกอบของสมรรถนะทางวิชาชีพครู สมรรถนะทางวิชาชีพครูสำหรับคณาจารย์ การกำหนดสมรรถนะทางวิชาชีพครู การสังเคราะห์สมรรถนะทางวิชาชีพครูจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

ชุดที่ 2 สมรรถนะด้านการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ ได้แก่ การทำงานของสมอง สารเคมีในสมอง ศักยภาพการเรียนรู้ ปัจจัยสำคัญของการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ แนวทางการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้

ชุดที่ 3 สมรรถนะด้านการพัฒนาหลักสูตรและการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การดำเนินการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การประเมินผลตามสภาพจริง การประเมินผลจากแฟ้มสะสมงาน และการประเมินผลภาคปฏิบัติ

ชุดที่ 4 สมรรถนะด้านการพัฒนาทักษะการคิดและการจัดการ ได้แก่ ความสำคัญของการคิด องค์ประกอบของการคิด ประเภทของการคิด การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดสร้างสรรค์ การคิดแก้ปัญหาตามแนวพุทธศาสนา การจัดการที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ความสำคัญของการจัดการ กระบวนการจัดการ ทักษะที่สำคัญในการจัดการ และการพัฒนาทักษะด้านการจัดการ

ชุดที่ 5 สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ได้แก่ ขอบข่ายของการบูรณาการ รูปแบบการบูรณาการ ความสำคัญของการบูรณาการ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดการเรียนรู้แบบคอนสตรัคติวิซึม การจัดการเรียนรู้แบบโครงการ และการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน

ชุดที่ 6 สมรรถนะด้านการเสริมพลังการเรียนรู้ ได้แก่ พลังการเรียนรู้ องค์ประกอบของการเรียนรู้ การเรียนรู้ที่มีความหมาย การเสริมสร้างพลังการเรียนรู้ การสร้างแรงจูงใจในการสอน การเสริมแรงที่มีต่อการเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสร้างพลังการเรียนรู้

ชุดที่ 7 สมรรถนะด้านการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ได้แก่ รูปแบบการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ลักษณะของการสื่อสาร องค์ประกอบของการสื่อสาร การสื่อสารเพื่อสร้างมิตร การสื่อสารเพื่อสร้างศรัทธา การสื่อสารเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ทางการสอน รูปแบบของการสื่อสารทางการสอน อิทธิพลการสื่อสารแบบวจนภาษาและแบบอวจนภาษา

ชุดที่ 8 สมรรถนะด้านการใช้-สร้างแหล่งการเรียนรู้ ได้แก่ การใช้แหล่งการเรียนรู้ ประเภทของแหล่งการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนและนอกโรงเรียน แหล่งการเรียนรู้ด้านสารสนเทศ วิธีเลือกใช้แหล่งการเรียนรู้ การสร้างแหล่งการเรียนรู้ การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ธรรมชาติ และการสร้างแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียน

ชุดที่ 9 สมรรถนะด้านการออกแบบหลักสูตร ได้แก่ การดำเนินการออกแบบหลักสูตรการสอนหลายวิชา การพัฒนาหลักสูตรการสอนรายวิชา กระบวนการพัฒนาหลักสูตรการสอนรายวิชา

ชุดที่ 10 สมรรถนะด้านการวิจัยสู่การพัฒนาวิชาชีพครู ได้แก่ การทำวิจัยทางการศึกษา กระบวนการวิจัย บทบาทของครูในการวิจัย การเป็นครุนักวิจัย การใช้ประโยชน์จากการวิจัย การสร้างคุณค่าวิชาชีพครูด้วยการวิจัย และการสร้างจริยธรรมของครูจากการวิจัย

5. การทดลองและผลการทดลองใช้รูปแบบและชุดเรียนรู้ด้วยตนเอง

คณะวิจัยได้พัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณจารย์คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ และชุดเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครูโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน มีการทดลองหาประสิทธิภาพของรูปแบบและชุดเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้รูปแบบและชุดเรียนรู้ด้วยตนเองกับคณาจารย์ที่มีประสบการณ์สอนวิชาชีพครูตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป และมีตำแหน่งทางวิชาการเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์และรองศาสตราจารย์ จำนวน 10 คน ทำการปรับปรุงก่อนทดลองใช้รูปแบบและชุดเรียนรู้ด้วยตนเองอีกครั้งกับคณาจารย์ที่สอนวิชาชีพครู และมีประสบการณ์การสอนหลักสูตรปริญญาตรีของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 30 คน

ผลจากการหาประสิทธิภาพของรูปแบบและชุดเรียนรู้ด้วยตนเอง และการทดลองใช้จริงกับคณาจารย์ดังกล่าว รวมทั้งข้อสังเกต และข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ คณะวิจัยได้รวบรวม และนำมาใช้ประกอบการพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบและชุดเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นระยะๆ จนได้รูปแบบและชุดเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครู โดยใช้การวิจัยเป็นฐานฉบับสมบูรณ์

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 สถาบันการผลิตครูควรนำรูปแบบการพัฒนาคุณจารย์คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์และชุดเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครูโดยใช้การวิจัยเป็นฐานไปใช้ในการพัฒนาคุณจารย์ โดยสามารถดำเนินการในลักษณะที่เอื้ออำนวยความสะดวกต่อการพัฒนาคุณจารย์ได้อย่างหลากหลาย อาทิ จัดการประชุมสัมมนา จัดการประชุมปฏิบัติการ การทำโครงการ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากชุดเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นต้น

6.2 สถาบันผลิตครูแต่ละสังกัด ควรเื้ออำนวยการให้คณาจารย์ได้สร้างแผน
งานการพัฒนาวิชาชีพครูทั้งแบบรายบุคคลและคณะ เพื่อการสร้างควมค้ำค่าของการพัฒนา
งานอย่างเป็นระบบ

บรรณานุกรม

- เทพเวที, พระ (2533). วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ปัญญา.
- อัมร บัวศรี. (2542). ทฤษฎีหลักสูตรการออกแบบและพัฒนา. พัฒนศึกษา : กรุงเทพฯ.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.(2543). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ศุภวดี บุญยวงศ์. (2541). *ศึกษาวิชาชีพครูของคณะศึกษาศาสตร์*. ภาคจิตวิทยาและการสอนแนะแนวคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). *สิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้สร้างสมองเด็กให้ฉลาดได้อย่างไร*. เซเว่น พรินติ้ง กรุ๊ป : กรุงเทพฯ.
- (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด : กรุงเทพฯ.
- (2543).ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว : กรุงเทพฯ .
- (2544). *รายงานการวิจัย เรื่อง ภาวะวิกฤตและยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์เพื่อปฏิรูปการศึกษาในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 9-10 (พ.ศ. 2545-2554)*. พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ. (2544). *ชุดประสบการณ์การเรียนรู้ : ฉบับผู้สอนชุดที่ 8 : ครูกับการพัฒนาหลักสูตร. คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา*
- Abraham Maslow. (2002 – 7 – 2). Understanding Human Motivation.
- Ausubel, D.P. (1968). Educational Psychology : A Cognitive View. New York : Holt, Rinehart & Winston.
- Gardner, Howard. (1993). Multiple intelligences : the theory in practice. New York : Basic Book.
- Guilford, J.P. (1967). The nature of Human Intelligence. New York : Mc Graw – Hill.
- <http://WWW.utoledo.edu/~ddavis/maslow.htm>
- Maslow, A.H. (1987). Motivation and Personality, (3rd Ed.), New York. Harper and Row.
- Novak, Joseph D. and Gowin D. Bob. (1984). Learning How to learn. London : Cambridge University Press.

รายชื่อผลงานจากการดำเนินงานตามโครงการวิจัยและพัฒนา
ประกอบด้วย

1. รายงานการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการพัฒนาคุณจารย์และชุดเรียนรู้
ด้วยตนเองสำหรับการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครู โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน ฉบับ
สมบูรณ์

2. รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครูและการวิจัย(รูปแบบ พสว.)

3. ชุดเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครู โดยใช้
การวิจัยเป็นฐาน มีทั้งหมด 10 เล่ม ได้แก่

1) สมรรถนะทางวิชาชีพครู

2) สมรรถนะด้านการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้

3) สมรรถนะด้านการพัฒนาหลักสูตรและการประเมินผลการเรียนรู้
ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

4) สมรรถนะด้านการพัฒนาทักษะการคิดและการจัดการ

5) สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

6) สมรรถนะด้านการเสริมพลังการเรียนรู้

7) สมรรถนะด้านการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์

8) สมรรถนะด้านเทคนิคการใช้ – สร้างแหล่งการเรียนรู้

9) สมรรถนะด้านการออกแบบหลักสูตรการสอนรายวิชา

10) สมรรถนะด้านการวิจัยสู่การพัฒนาวิชาชีพครู

สำหรับท่านที่สนใจรายละเอียดของเอกสารดังกล่าว สามารถศึกษาได้

จาก www.onec.go.th หรือ www.Thaiteacher.org.th

คณะวิจัย

1. รองศาสตราจารย์ สมจิต สวธน์ไพบูลย์	หัวหน้าโครงการ
2. รองศาสตราจารย์ ตรุเนตร อชชสวัสดิ์	คณะวิจัย
3. รองศาสตราจารย์ ดร. ชุติมา วัฒนะคีรี	คณะวิจัย
4. รองศาสตราจารย์ ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ	คณะวิจัย
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นवलลออ ทินานนท์	คณะวิจัย
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันนา ชลประเวศ	คณะวิจัย

คณะผู้ช่วยวิจัย

1. นางสาวแก้วตา อยู่คง
2. นางสาวจิราภรณ์ อรุณศรีพิมาน
3. นางสาวศิริลักษณ์ หนองเส
4. นางสาวสมพร พงษ์เสถียรศักดิ์
5. นางสาวอาภาพร สิงหาราช

คณะผู้จัดทำรายงาน

ที่ปรึกษา

ดร. รุ่ง แก้วแดง

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ดร. นงราม เศรษฐพานิช

ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนการศึกษา

นางสาวมยุรี จารุปาน

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ผู้ทรงคุณวุฒิประจำโครงการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พงษ์สิทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์

ผู้รับผิดชอบโครงการ

นางสาวสมรัชนีกร อ่องเอิบ

นางสาวสุวิมล เล็กสุขศรี

นางสาวอุษา คงสาย

ประสานงาน สรุปและเรียบเรียงรายงาน

นางสาวสุวิมล เล็กสุขศรี

นางสาวอุษา คงสาย

ผู้จัดพิมพ์ต้นฉบับ

นางสาวเรียม ภาคยกุล

นางสาวบรรณากรณ์ อมรพรสิน